

Ömür səhifələri

"Müqəddəs kitabımızdan iki məqam mənim həmişə təsəlli yerim olub. Birincisi, səni yaradan Tanrıdan narazı qalan zaman özündən qabaqda gedənlərə baxıb küfr etmə. Qayıt geriyə bax görəcəksən ki, çox irəlidəsən və şükür edəcəksən. Həmişə geriyə baxıb şükr etmişəm..."

İkinci də isə deyir: "Tanrı sənə nə verirsə, min şükür. Vermirsə, deməli, sən nədənsə qoruyur". Bax həmişə əldə etmədiklərimə də yanaşmam bu müstəvidə olub..."

Qış nağılı

... Zimistanın təbiətə memar keşildiyi, saxtanın iliklərə işlədiyi uzun qış günləri idi. Yer də, göy də ağappaq örpəye bürünüş, sıldırımlar üzərində özünü aşağı atan neğməkar şəlalələr bir andaca qıvrıq heykəllərə çevrilmiş, buzlular ağacların budağında, evlərin evyandında iti qılınc kimi sıralanmışdır.

Yardımlıda ilin bu üzü sərt vədəsində qışın qəzəbindən qorunmaq üçün bayır-bacadan əl-ayaq tamamilə yişilər, hər keş evlərə, isti sobanın ətrafına toplanar, çıraqçırla yanan odunların al-qırmızı alov dilimləri ilə canını qızdırmağa çalışardı.

tə yollanan müəllim oradan qayıtdıqdan sonra 1979-1982-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) əyani şöbəsində aspirant, 1982-ci ildən BDU-nun Tarix kafedrasında müəllim, baş müəllim, dozent vəzifelerində çalışıb. Hazırda Azərbaycan tarixi kafedrasının professorudur. 1986-ci ildə namizədlək, 1998-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib.

Bir neçə dərsliyin, ders vasaitinin, monografiyanın və elmi məqalələrin müəllifidir.

Fəzaiıl İbrahimli elmlə yanaşı, həm də siyasi fəaliyyətə məşğuldur. Ö. 1992-ci ildən Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının üzvüdür. 2000, 2006 (təkrar), 2010, 2015

evlərindən birində bize kiraye bir otaq vermişdir, otaqda sadəcə çarpayıclar vardi və həmişə soyuq olurdur. 4-5 nəfər birlikdə həmin otaqda qalırdıq.

1969-cu ildə danışram, o zamanlar ölkədə ümumi vəziyyət çətin idi. Kənd məğazalarında çörək satılmırı, evdən özümüzlər bir həftəlik çörək götürürdük. Təsəvvür edin ki, 2-3-cü gün artıq çörəyimizin üzü kiflənirdi. Su ilə çörəyin üzünü təmizləyib ocaqda qızdırıb üç gün, eves dənənə qədər onunla dolanırdıq.

Belə çətinliklər var idi, amma dərsimizi əla oxuyub 5 alırdıq. Bu isə bize acliqı

Ömürdən pay olarmı?!

- Ailedə hər zaman bir-birimizə dəstək olmuşdur və bunun da uğurlarımızda böyük payı olub. Menim üçün o adam qibledir ki, anasını sevir. Üç övladım, həyat yoldaşım və özümün birgə sevgimiz anamın bir təbəssümünün qiyməti deyil.

Anamın öd yolunda daş var idi, tez-tez onu narahat edirdi. Atamın vəfatından bir il sonra, iyun ayı idi, axşam növbəsində dərsdən evə gelirdim, gördüm həyetimizdə təcili yardım var. Bildim ki, anamın üstüne gəlib. Baxdım ki, rəngi saralıb, elə bil dünyasını dəyişəcək. Bir müddətdən sonra anam nisbətən özüne gəldi, mən təcili yardım yola salandan sonra həyatda üzümü tutdum. Tanrıya, dedim ki, "anamın 9 övladı var. Həresinin ömründən bir, menim ömründən iki il kəs ona 10 il ömür ver."

Vallah, elə də oldu. Anam dilədiyim ömür payı qədər yaşadı və düz 10 ildən sonra, iyun ayında dünyasını dəyişdi. Çox dəhşətli hissdir valideyn itirmək, bu yaşimdada da məni kövrədir...

Sovetin 70 il idi ki, söndürdüyü baba ocağımı İlham Əliyev sayesində yandırdı

- Atam çox ağır həyat yaşamış insan olub. 1927-ci ildə 22 yaşında olanda, Novruz bayramı günlərində Şura hökməti atası Əmiraslan kışının mülkü yandırıb yerləyeksən etmişdi, cümlətən atası İbrahim bəy olub. Onun hökmətənən verilmiş "qəbəle" adlanırdı. Sənədi var idi. Babamgilin vədövləti, torpaq sahəsi olub, yoxsullara, kimsəsizlərə hər zaman əl tutan adamlar kimi tanınıblar. Sovet dövründə babamın yurdunu dövlət torpağı elan edərək orada meskunlaşmağa icazə verirdilər...

Bir həsiyə çıxmış, eger məndən soruşsalardı ki, həyatının mənəsi nedir, deyərdim ki, "70 il ərzində söndürülmüş baba vənəsiyən yandırımağım". 1989-cu ildə atam rəhmətə getdi. Ondan cəmi bir il sonra SSR-i dağıdı və çox heyif ki, atam bunu görmədi. Qərara aldım ki, kəndimizi bərpə edim.

2002-ci ildə cənab İlham Əliyev millət vəkili olanda bununla bağlı ona müraciət etdim və köməyini istədim. İlham Əliyevin sayesində baba yurdumu bərpə edə bildim, ocağını yandırdım.

Bu gün Qarabağın alınmasında millətin yaşadığını sevincin kiçik formasını biz o zaman yaşadıq.

Azərbaycanın ən şanlı tarixinə şahidlilik etdi

- İlham Əliyev 2020-ci ildə də milyonlarla sönümüş ocağın işığını yandırdı. Qarabağ özümüze qaytarıldı. Milli qürurumuza, ləyəqətimizi yüksəklərə ucaltdı. Bir tarixçi kimi Azərbaycanın ən qürurverici günərinə şahidlilik etmək təsvirəgelməz olduğunu və hissirdi. Milletimiz daim tarixin bütün keşməşələrindən keçib, zülmələrə düşər. Şuşanı itirməyimiz isə tama-milə ağır təsir etmişdi bize, axı ora bizim qeyrət qalımız idi.

Qarabağın alınması, bu bir torpağın alınması deyildi, 200 il tapdalanmış ruhumuzun özümüze qayidişi idi. Bu illər ərzində bir dəfə də olsun qələbə çala bil-məmişdik. Cümhuriyyəti qurdug, amma onun de vrivləmsində elə ermənilər həlledici rol oynadılar. Onlar hər zaman "böyük qardaş" kəlgəsində sığınib bize düşmən kəsiliblər, tariximizə ləkə salıblar. Biz Qarabağı azad etməklə onları yerləyeksən etdi. Həm dünya erməniliyi, həm də "Böyük Ermənistən" ideologiyası darmadağın oldu.

Təbii ki, güclü ordumuzun, iqtisadiyatımızın, qeyretli gənclərimizin və buların hamisinin başında Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti sayesinde...

Deputatlıq böyük məsuliyyətdir

- Həyatımın 20 ili parlamentle bağlıdır. Sırvilikdən başlamışam, indi də komitə sədriyəm, Milli Məclis sədrinin müaviniyəm... Deputatlıq böyük məsuliyyətdir. Oturusunu, durusunu, danışığını, cəmiyyətdəki mövqeyini, insanlara münasibəti ni tarazlaşdırıb bu məsuliyyəti daşımışam.

Səsini qazandığın sehicilərin etimadını doğrultulmuşan. Hər zaman özümü qəbuluma gelən insanların yerinə qoyram, onların problemlərini həll etməyə çalışıram. Axıra qədər qarşımımdakı insana kömək etməyə cəhd göstərirəm.

Mənim həyat fəsəfəm

- 70 yaş əslində əfsanəvi rəqəmdir. Bu yaş müstəvisindən baxanda uzun ömür yaşadığını görürsen. Ümumiyyətə, yaşın dəyeri onuna ölçülür ki, sənin övladlarınızın valideyni var və sən onları valideynsiz qoymamışan. Bax bu gün mənim üçün bu yaşın bir özülliyi də odur ki, övladlarımla atıldırlar. Təbii ki, insan əbədi və əzəli yaşamır, amma Tanrıdan hər bir valideynin istəyi odur ki, diyanətdən köçən zaman onun övladları qaymaq bağlamış olsun, artıq valideynsiz dünyanın hikmətini dərk etsinler.

Hər keş həyatı bir fəlsəfədə görür. Kimisi var-dövlətdə, kimisi vəzifədə, şans-hərətdə, elm aləmində ucalmaqdə... Mənim həyat fəsəfəmdə isə var-dövlətim övladımlarıdır.

- 4-cü sinfə qədər öz kəndimizdə məktəbə getmişəm. Ondan sonra 8-ci sinfə qədər qonşu kənddə oxumuşam. Hər gün səhər qonşu kəndə məktəbə gedib günorta qayıldırdı. Çox məsəfa yox idi, texminən 1 kilometr yarımdır. Amma rayon üzrə cəmi 4 tam orta məktəbimiz vardi. Biri rayonun özündə idi, qalanları digər üç kənddə. Biz də sinifimizdən 12 nəfər 8-ci sinfi bitirdən sonra Arus kəndində təhsil almağa yollandı.

O zaman 16 yaşındam vədəyərdim ki, həyatımın ən çətin və ağır illəri o illər olub. Çanaqbulaqla Arus arasında 30 kilometrə yaxın məsəfe var idi. Həftənin bazar günü axşamüstü evden çıxırdıq ki, təzənə saat 9-da məktəbə olaq. Kənd

və 2020-ci illərdə keçirilən parlament seçkilərində Milli Məclis deputat seçilib və Avropa Şurası Parlament Assambleyasındaki Azərbaycan nümayəndə həyətin üzvü olub.

2020-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədr müavini və parlamentin içtimai birliliklər və dini qurumlar komitəsinin sədridir.

"Bu səhnəni oxuyanda həmkürüt ilə ağlamışdım..."

- Ailəmiz çoxuşaqlı idi, dörd bacı, beş qardaş olmuşdur. Atam bənnə olub, ev ti-kən usta, anam isə evdar qadın... Biz uşaqlar bir-birimizin paltarını geyinə-geyinə, bir qabdan yemek yeyə-yeye böyüdü. Onu da deyim ki, heç vaxt ac olmamışq, nə də xüsusi firavan həyat yaşamamışq. Həmişə yeməyə çörəyimiz, geyməyə paltarımız olub...

Təsəvvür edin ki, bizim rayona 1964-cü ildə elektrik xətti çəkilib. Yeni mənim 10-12 yaşım olanda hələ bizi də elektrik yox idi. Dərslərimizi lampə işığında oxuyurdum.

Yardımlı çox səfali, gözəl yerdir, yayı çox sərİN keçir. Amma bu yerin qışı çox sərdir. Dekabrdə, yanvarda ele qar yağdı ki, bir də martda əriyirdi. Özü də in-di ki, qış fəsiləri sanki cılızlaşdır. O zaman qurşaq qədər qar vururdu yerə. Bütün qışın qarın üstündə geziirdik.

Axşamlar atam maraqlı bir rejim qurmuşdu bizim üçün. Hər gün şam yemeyindən sonra üç qardaş (aramızda üç yaş fərq var) növbə ilə Azərbaycan nağıllarından, dastanlarından qiraət oxuyardıq. Evdə hamı yerden xalının üstündə oturardı və maraqla bize qulaq asardı. Nağıl, ya da dastan qurtarandan sonra hər keş yatmağa gedərdi. Bu minvalla düz 3 ay qış bizim evde shəhəri bir ab-hava hökm sürərdi. O nağıllarla yaşayardı, dastanların ruhuna köklənərdik...

Yadimdadır, "Koroğlu" dastanının sonuncu hissəsini oxuyurdum, "Koroğlunun qocalığı"nı... Orada Koroğlunun ömrünün qocalığı dövründə tüfəngli bir adamla rastlaşması və bu icaddan sarsılıqla qılıncı yera qoyması, "bu gündən etibarən mərdlik getdi, mən Koroğluluğundan imtina edirəm" deməsi səhnəsini oxuyanda həmkürüt ilə ağlamışdım. Bu mənə çox pis təsir etmişdi.

Bax bir ruh aləmində böyüyürdü. Həmin günler həyatımın ən ciddi səhifələrindən biri olub və həyatımda həlledici rol oynayıb.

Görünür mütemadi qiraətlə məşğul olmağım hem de məktəbdə hamidən yaxşı oxumaqımıza təkan verən nüanslardan olub. İndi məktəb yoldaşlarımdan təsdiq edə ki, sınıfda 32 şagird olmuşdur, onların içərisində riyaziyyatı ən yaxşı bilən men olmuşam, bir də Məmmədzadə Məmmədov. Mənim isə Məmmədzadən üstünlüyü o idi ki, həm də humanitar fənləri mükəmməl bilirdim.

Bəxtim həm də o cəhətdən getirmişdi ki, BDU-nun Filologiya fakültəsini qızılı diplomla qurtarmış bir müəllim məktəbimə galib bize universitet səviyyəsində dərs deyirdi. Hündürboy, cüssəli olan Təyyar müəllim çox tələbkar idi. Hətta bir uşaq da tapılmazdı ki, sevdiyindən deyil, qorxusundan onun dərsini oxumasın. O, Azərbaycan dilini bize ele öyrədib ki, indin özündə də mənim həyimə çatır.

Həmişə deyirəm, mən riyaziyyati dərk edirdim, ədəbiyyatı sevirdim, tarixi öyrənirdim...

Tələbələr illərində də dərslərimi yüksək səviyyədə oxuyurdum. Kiçik qardaşla bir yerde ev kiraye edib qalırdıq. Büyük qardaşım isə orta məktəbi bitirib Rusiyada təhsil almağa getmişdi, yəni üçümüz paralel oxuyurduq (indi hər üçü mətbət professoruq).

Valideynlərimin göndərdiyi pulun üzərində öz əlaçılıq təqaüdümüzü qo-yub kiraye pulumuzu, aylıq xərclərimizi ödəyirdik. Dərsdən beş alıb gələndə çox xoşbəxt olurdum, bu mənim üçün stimul idi. Tutaq ki, ləvhənin qarşısında müəllim deyəndə ki, "cox sağ ol, Fəzail, bax tələbə belə olar", - sanki dünyalar mənim olurdu...

Bu bir ömür yoludur, yaşayırsan, yaradırsan...

Və illər sonra geriye əvvələrə rastlaşanda, sərt dolanıclarla öz imzalanla rastlaşır, sənə bəxş edilən bu tələyi bəda vermədiyi, qarşına qoquşan məqsədlərə çatdığını görüb dünənənən xəsbəxt olursan...

Elə Fəzail İbrahimli de 70 illik ömrüne xeyli uğurlar, müvəffəqiyyətlər siğdir, həyati bütün qatlılarından keçərək uğur zirvesinə yüksəlməyi bacaran və gələcəyə öz izini ötürən xəsbəxt insanlardan olub:

"Gəriyə baxanda həyatında heç nəyi dəyişməzdim, necə varsa, cür də saxlayardım. Tanrı ne qədər ömür veribse, min şükür, amma hər zaman dua edir ki, övladlarına, yaxınlara xəstə çörəməyi nəsib etmədən, heç bir narahatlıq vermədən dünənənən köçməyi də qismətimə yazsın..."

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"